

GÖTERNAS DRYCKESHORN.

Av

GÖSTA BERG.

I en nyligen publicerad uppsats om det av 1800-talets göticism inspirerade silversmidet, säger Åke Stavenow bl. a.: »De horn som kommo till användning i Götiska förbundet voro sannolikt relativt

Fig. 1. Jakob Adlerbeths dryckeshorn i Götiska förbundet. Nord. Mus. 148,304.

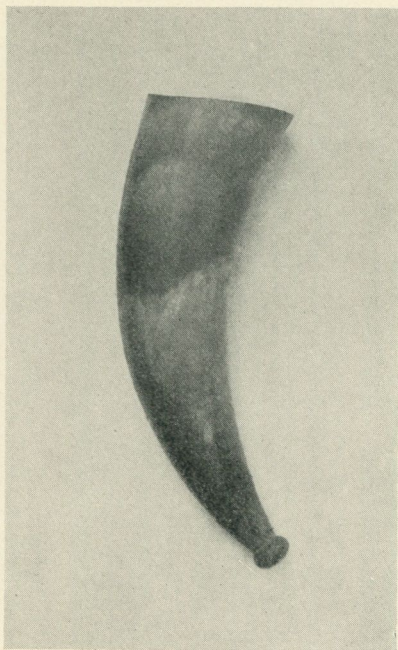

Fig. 2. Horn, använt i Götiska förbundet. Nord. Mus. 148,306.

enkla och sågo väl ut som de gamla horn, ur vilka man ännu dricker mjöd i Gamla Uppsala. Tyvärr finnas de icke mera i behåll» (Konst-

vetenskapliga studier och essayer, tillägnade August Hahr: 125). Sistnämnda påstående är emellertid icke helt riktigt.

Åtta stycken av hornen förvaras nämligen i Nordiska Museet, dit de kommit genom deposition från Statens Historiska Museum år 1924 (Nord. Mus. 148, 299—148, 306). Hur de horn se ut, som användas vid Gamla Uppsala kan jag ej säkert erinra mig, men i sin gissning att göternas horn voro relativt enkla, har Stavenow träffat rätt. Samtliga äro nämligen förfärdigade av vanliga oxhorn (?), blankpolerade och utan någon egentlig ornering. Vad som skänker dem ett visst intresse är emellertid att på vissa av dem inristats namnen på de göter, som brukat dem.

148,299 är omärkt, 240 mm. långt och utan knopp nedtill.

148,300 är omärkt, 220 mm. långt och utan knopp nedtill.

148,301 är omärkt, 230 mm. långt och utan knopp nedtill.

148,302 är å hornets inre böjning ungefär på mitten märkt: Skoglar Toste, fig. 6. Det är 185 mm. långt och utan knopp nedtill.

148,303 är å hornets inre böjning närmare mynningen märkt: NNY , fig. 3. Det är 200 mm. långt och utan knopp nedtill.

148,304, fig. 1, är å hornets yttre böjning ungefär på mitten märkt: *R1NY , fig. 4. Det är 200 mm. långt och utan knopp nedtill.

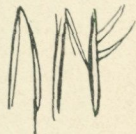
148,305 är å hornets inre böjning märkt: STARKOTER, fig. 5. Det är 190 mm. långt och slutar i en knopp nedtill.

148,306, fig. 2, är omärkt, 195 mm. långt och slutar i en knopp nedtill.

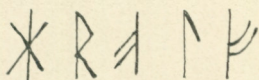
Med ledning av den i Iduna, häft. 11, tryckta förteckningen över förbundsbröderna identifieras utan svårighet Skoglar Toste som kammarrättsrådet Göran Gustaf Uggla (1781—1844), NNF som kommerserådet Olof Erik Bergius (1784—1837), *R1NY (Hrolf) som Rolf, förbundets ledande kraft, Jakob Adlerbeth (1783—1844) och slutligen STARKOTER som den äldste stamgöten, kammarrättsrådet Anders Lewin (1779—1834).

Till Statens Historiska Museum ha dessa horn enligt anteckning överlämnats som gåva av förbundet genom kamrer C. J. Geijer. Det i Iduna tryckta protokollet vid sammanträdet 10 nov. 1844, då förbundets upplösning beslutades, meddelar också att »till Kungl. Vitterhets-, Historie och Antiquitets-Akademien, af hvilken Förbundets stif-

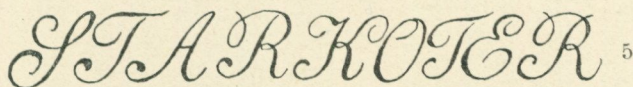
tare brodren Rolf i lifstiden varit en verksam ledamot, och till den under Akademiens vård ställde Kongl. Samling, öfverlemnar Förbundet med full ägande rätt sina tillhörigheter af fornsaker och handskrifter, äfven alla de handlingar, som Förbundet enskildt angå» (h. 11:94). Den 24 i samma månad hölls emellertid nytt sammanträde och i protokollet säges därvid: »Brodren Helge [lektor J. H. Wallman, Linköping] tillkännagaf sin åstundan, att en i Linköping af den stude-

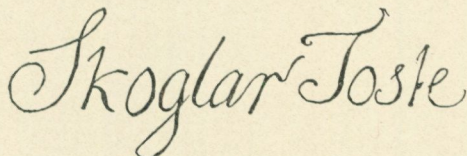
3

4

5

6

Fig. 3—6. Inskrifter å fyra av Götiska förbundets dryckeshorn.

rande ungdomen stiftad förening för studium af vår forna tid, af hvilken förening brodren Rolf i lifstiden varit hedersledamot, måtte ifrån Götiska Förbundet erhålla ett minne af någon bok eller något Förbundet tillhörigt konstalster; men som Förbundet redan disponerat dessa sina tillhörigheter, erhöll, på derom yttrad begäran, brodren Helge Förbundets stora dryckeshorn jämte så många af de mindre dryckeshornen, som brodren Helge åstundade för att ofvan nämnda förening tillställas» (tryckt hos Rudolf Hjärne, Götiska Förbundet och dess hufvudmän I:196).

Enligt vad Stavenow inhämtat, »brukade det stora hornet med-

föras på utflykter och dylikt av föreningen 'Vitterhet och hävd', men är sedan ett tjugotal år sannolikt vid överflyttningen till den nya läroverksbyggnaden, försvunnet». Vid en förfrågan hos komminister Bengt Aurelius, Stockholm, trodde han sig minnas detta horn, men kan ej närmare meddela om dess utseende (möjligen var det beslaget och med fot, men ej eljest ornerat). Enligt en uppgift skall det redan på 1880-talet ha försvunnit vid en gymnasistfest och ersattes sedan av ett vanligt oxhorn.

Om gymnasistförbunden vid Linköpings läroverk har Bengt Aurelius skrivit en historik, som ingår i Linköpings gymnasiums historia (sid. 336 ff.). Det visar sig att särskilt det 1823 bildade Sällskapet för forntida minnen, vars beskyddare Wallman var, är en intressant avläggare av Götiska förbundet. Man hade runan madur som föreningstecken och bland inventarierna förekomma några runstavar och »en rot av själva asken Yggdrasil» (anf. arb.: 352). Men hornen figurera ingenstades i framställningen. Man kunde över huvud betvivla att något mera än det stora dryckeshornet av Götiska förbundets tillhörigheter hamnat här. Stadgarnas § 17 säger: »Sedan Götherne stämma hållit, förblifve de hos hvarandra i god välfägnad; framtage då en hvar sitt dryckeshorn, fülle och tömme det på ärligt sätt» (Iduna, h. 11:80). Härav skulle man förmoda, att de smärre hornen betraktats mera som brödernas privata egendom och då kunna de, som ytterligare funnits, ha blivit bevarade som souvenirer. Härpå tyder också en uppgift jag erhållit av professor Nils Lithberg: på 1840-talet erhöll Gotlands nation i Upsala av sin inspektor, professor J. H. Schröder i gåva det horn, denne nyttjat inom Götiska förbundet.

ZUSAMMENFASSUNG.

GÖSTA BERG: *Die Trinkhörner der »Göten».*

Der 1811 gestiftete kameradschaftliche Verein »Götiska förbundet» bestrebte sich, altnordische (»götische») Sitten wiederaufzunehmen, und gab auch seinen Zusammenkünften ein solches Gepräge. In den Satzungen heisst es: Haben die Göten ihre Sitzung abgehalten, so sollen sie beisammen bleiben bei guter Labe. Es nehme da ein jeder sein Trinkhorn hervor, fülle und leere es in ehrbarer Weise.

Die Trinkhörner, die hier und an anderen Stellen erwähnt werden, sind als verloren gegangen betrachtet worden, werden aber in Wirklichkeit im Nordiska Museet in Stockholm aufbewahrt. Die Hörner sind aus Ochsenhörnern verfertigt, blankpoliert und ohne Verzierung, auf vier derselben sind aber die altnordischen Eigentümernamen eingeritzt, Fig. 3—6. Die Namen lassen sich unschwer als vier der Stammgöten identifizieren.

Der Bund besass auch ein grosses Horn, das bei festlichen Gelegenheiten am Tische herumging. Dieses Kleinod ist dem Aussehen nach nicht näher bekannt, da es bei der Auflösung des Bundes 1844 als Geschenk einem Kameradenverein am Gymnasium zu Linköping übergeben wurde und später durch Unachtsamkeit verloren ging.
